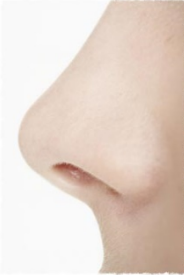

יום א', ט"ו בטבת תשע"ו (27 בדצמבר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

אפצ'י! מה אומרת היהדות על העיטוש?

אפצ'י! מישהו התעטש לידכם, ואתם, ללא לחשוב פעמיים, הגבתם בנימוס המקובל: "**לבריאות!**" ויש שישתמשו בביטוי הארמי "**אסותא**".

אבל מה הקשר? מדוע מאחלים למי שמתעטש לבריאות? מדוע אלו שמפהקים לא זוכים לאף איחול (מלבד, אולי, איזו הצעה לתנומה קלה)?

לשם כך הבה נחזור מאות שנים לאחור, ונלמד קצת על העיטוש במקורותינו.

אפצ'י מסוכן

המדרש מספר כי בימים עברו, העיטוש היה דבר מסוכן למדי שבישר את מיתתו של האדם.

כך מסופר במדרש¹:

"מיום שנבראו שמים וארץ לא היה אדם חולה. אלא אם היה בדרך או בשוק היה עוטש [=מתעטש] והיה נשמתו יוצאה מנחיריו. עד שבא יעקב אבינו בקש רחמים על זאת ואמר לפניו: רבון כל העולמים! אל תקח את נפשי ממני עד שאצוה את בניי ובני ביתי. ונעתר לו [בורא העולם], שנאמר: 'ויהי אחרי הדברים האלה ויאמר ליוסף הנה אביך חולה'. ושמעו הדברים כל עמי הארץ, ותמהו; שלא היה כמותו מיום שנבראו שמים וארץ."

לפיכך, מסיים המדרש, כאשר אדם מתעטש, יש לאחל לו חיים, שכן העיטוש היה מסמל את היפך החיים.

עם פיזור היהודים בגולה, נוצרו איחולים בשפות שונות לאחר עיטוש – "**לבריאות**" בעברית, "**אסותא**" בארמית ו"**צו געזונט**" באידיש. ישנו גם מנהג² לפיו האדם המתעטש אומר בעצמו "**לישועתך קיוויתי ה'**" כתודה לבורא העולם על כך שהוא הושיע אותו מהעיטוש המסוכן.

לְדוֹד מְזִמּוֹר לְה' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָה תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ. [תהלים כ"ד 1]

מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום ראשון בשבת

!בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום טוב ונעים לכל בית ישראל

הדף מוקדש לפדיון נפשם של נעדרי וכלואי ישראל, ורפואתם השלמה לכל חולי ישראל

יום א', ט"ו בטבת תשע"ו (27 בדצמבר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

עיטוש כסימן טוב

לאידך, בתלמוד³ מובא כי **עיטוש** יכול גם **לסמל דברים טובים**. בסוף דיון קצר על נושא העיטוש, מובאת מסקנה כי אדם המתעטש באמצע תפילה, "סימן יפה לו."

הסיבה?

העיטוש הוא דבר המסב נחת רוח לאדם, וכאשר הוא מתעטש זה סימן משמיים כי תפילתו התקבלה. "כשם שעושים לו נחת רוח מלמטה, כך עושין לו נחת רוח מלמעלה."

המדרש⁴ אף הוא אומר כי העיטוש הוא אחד מהדברים היפים לחולה המסמלים שמצבו משתפר.

העיטוש והאף

כך או כך, ביהדות החוטם נחשב לאיבר חיוני מאוד עד שקביעת מוות יכולה להתבצע באמצעות בדיקה בחוטם בלבד. בביטוי מעניין המופיע בזוהר⁵ נקרא בורא העולם בשם "**בעל החוטם**", ובקבלה מוסבר כי בשונה ממצוין, **ריח** – המגיע אל החוטם – **מסמל המשכה רוחנית עליונה מאוד**⁶. לא לחינם **הקטורת**, המפיצה ריח ריחני, הייתה נחשבת אחת העבודות המקודשות ביותר בבית המקדש. רגע השיא של עבודת הכוהן הגדול ביום הכיפורים היה כאשר הוא נכנס עם מחתת קטורת לקודש הקודשים, ובתלמוד⁷ נאמר כי העיזים ביריחו היו מתעטשות מריח הקטורת.

בפעם הבאה שאנו מתעטשים, הבה נזכור את חסדיו של בורא העולם. שיהיה לכולנו לבריאות.

[[מקור](#)]

[הערות שוליים](#)

לְדוֹד מְזִמּוֹר לְה' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָה תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ. [תהלים כ"ד 1]

מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **ראשון** בשבת

!בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום טוב ונעים לכל בית ישראל

הדף מוקדש לפדיון נפשם של נעדרי וכלואי ישראל, ורפואתם השלמה לכל חולי ישראל

יום א', ט"ו בטבת תשע"ו (27 בדצמבר)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

1. פרקי דרבי אליעזר נב.
2. מופיע בשל"ה שער האותיות אות ה.
3. ברכות כד, ב.
4. בראשית רבה.
5. זוהר חלק ג, נשא קל.
6. הנושא נידון בתורת החסידות, וראו במאמר זאת חנוכת המזבח בהוספות לאור התורה, במדבר.
7. יומא, לט.

לְדוֹד מְזִמּוֹר לְה' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָה תִּבֶּל וְיֹשְׁבֵי בָהּ. [תהלים כ"ד 1]

מתוך פרק התהלים שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום ראשון בשבת

בשמחה ובטוב לבב, בתפילה ליום טוב ונעים לכל בית ישראל

הדף מוקדש לפדיון נפשם של נעדרי וכלואי ישראל, ורפואתם השלמה לכל חולי ישראל